

PERSPECTIVA RĂZBOIULUI ȘI A LUPTEI ARMATE MODERNE

Sublocotenent Olguța-Mihaela BODNAR

Batalionul 136 Geniu „APULUM”, Alba Iulia

Prezentul articol abordează actualele forme ale războiului și ale luptei armate moderne, având ca punct de plecare afirmația lui Toffler potrivit căruia „Lumea este în continuă schimbare”.

Această schimbare a conflictului armat se face violent, exploziv și foarte rapid, fiind ca o reacție a noului față de vechi. Secolul al XXI-lea a început în spiritul acestei reacții spontane, producând schimbări la nivel structural în conceptul de luptă armată, prin adoptarea altor forme de conflict armat față de cele convenționale, și anume prin conflictele asimetrice, neregulate și hibride în ultimii 10 ani.

Conflictele militare sunt precum un cameleon, își schimbă culorile pentru a se adapta noilor transformări ale mediului de securitate.

Cuvinte-cheie: lupta armată modernă, convențional, conflict asimetric, conflict neregulat, conflict hibrid.

INTRODUCERE

„Lumea este în continuă schimbare”, afirma futurologul Alvin Toffler în cartea sa cu același nume, în 1970. Multe dintre aceste schimbări se fac violent, exploziv, fiind o reacție a noului față de vechi, a vechilor paradigme față de cele noi, conturându-se adevărate revoluții. Revoluția în contextul militar se referă la schimbare, la progres, însă nu este unidimensională, ca alte revoluții. Ea se realizează pe mai multe planuri, iar dacă unul dintre acestea lipsește, nu mai este revoluție, ci doar o inovație, un progres oarecare.

Secolul al XXI-lea a început tocmai în spiritul acestei noi revoluții în contextul militar, și anume cu o serie de conflicte asimetrice, iregulate și hibride, conflicte care acordă o importanță deosebită altor mijloace de ducere a luptei decât cele convenționale, specifice luptei armate.

Întreaga societate a fost supusă unor schimbări în ultimele decenii, iar instituția militară nu a fost omisă. Transformările prin care aceasta trece, cu precădere profesionalizarea sistemului militar și asigurarea interoperabilității cu armatele aliate, în vederea îndeplinirii obiectivelor și a misiunilor încredințate, atât la nivel național, cât și în teatre de operații internaționale, presupun o flexibilitate deosebită cu scopul adaptării la cadrul politico-militar global.

Pe fondul transformărilor militare generate în ultima parte a secolului al XX-lea și în prima parte a secolului al XXI-lea, unii actori ai mediului internațional au îmbunătățit și, în același timp, au diversificat metodele și modalitățile de ducere a războiului; astfel, au ales să întrebuițeze diferite tehnici clasice ale războiului tradițional, combinându-le cu tehnici neregulate care aparțin războiului hibrid.

Datorită evoluției, în timp, a războiului de tip hibrid, am decis să categorisesc acest tip de conflict printr-o sintagmă foarte ilustrativă, ca fiind drept o amenințare „nouă, și totuși familiară”.

În baza considerentelor prezentate, lucrarea de față poate fi un suport în ceea ce privește cunoașterea importanței necesității adaptării continue la noile tehnologii, la noile metode, tehnici și tactici de ducere a luptei, precum și pentru înțelegerea contextului actual modern al teatrelor de operații.

DELIMITĂRI CONCEPTUALE PRIVIND EVOLUȚIA LUPTEI ARMATE

Pentru a înțelege războiul și cum a evoluat acesta, este esențial să se înțeleagă ce reprezintă conceptul de „război”. Dictionarul Merriam-Webster definește războiul ca fiind „*operații militare între dușmani; o activitate întreprinsă de o unitate politică (ca națiune) de a slăbi sau distruge alta*”. Cu toate acestea, în teoria militară, definiția războiului este, adesea, folosită cea pe care o dă strategul prusac Carl von Clausewitz: „*războiul este o simplă continuare a politicii prin alte mijloace*”.

Războiul modern sau, mai bine zis, războiul, în general, nu este altceva decât o expresie a unei realități dincolo de limitele conflictuale ale societății omenești, respectiv o încercare de rezolvare a unei situații tensionate care nu a putut fi rezolvată pe cale diplomatică. Războiul poate fi considerat ca un fenomen, o situație dată, care evoluează în același timp cu omul, cu societatea.

Pragurile pe care le-a trecut războiul, în evoluția sa, sunt, de regulă, tehnologice și doctrinare și la aceste aspecte se referă termenul de război modern.

Lupta armată a fost și a rămas „*instrumentul*” de bază al războiului, chiar dacă analiștii militari apreciază că angajarea într-un război tradițional este puțin probabilă azi, când NATO, umbrela protectoare a statelor membre ale Alianței, a devenit prin ea însăși un factor de stabilitate. Dar, nu putem exclude o eventuală tendință de agresiune îndreptată împotriva unui stat membru sau chiar implicarea unui stat membru într-un conflict modern.

Diversitatea confruntărilor armate și, implicit, a luptei armate apare ca rezultat al interacțiunilor directe sau indirecte, a unui complex de factori de ordine economică, socială, politică, tehnico-științifică, demografică, geospațială etc. Fiind una dintre manifestările principale ale războiului, lupta armată ocupă un loc central în cadrul acestuia și materializează concepția întrebuintării forțelor armate și modul lor de acțiune.

Lupta armată poate fi considerată „*modul de acțiune al unuia dintre instrumentele politicii – forța armată – în vederea realizării scopurilor pe care politica nu le-a putut atinge folosind mijloacele sale pașnice*”. (Ostropel, 2006, p. 4). Ea include „*totalitatea acțiunilor ce se desfășoară la nivel strategic, operativ și tactic de către toate categoriile de forțe armate*”. (Ibid.). Într-o formă extinsă, lupta armată reprezintă confruntarea militară violentă între două forțe adverse, organizate din punct de vedere militar, cu putere de luptă (informații, conducere, protecție, manevră, putere de lovire), care urmăresc, fiecare în parte, îndeplinirea scopurilor propuse. Ca urmare a dezvoltării impetuoase a mijloacelor materiale ale luptei, a participării la luptă a unor forțe din ce în ce mai diversificate și complexe,

În evoluția sa istorică, lupta armată și-a redimensionat sferile de cuprindere, și-a modificat fizionomia și a căpătat, treptat, noi caracteristici ce stau la baza „luptei moderne” (Ibid.).

Secolul al XXI-lea a adus schimbări majore în derularea acțiunilor militare convenționale prin factori cu o influență deosebită, specifici conflictelor de tip asimetric, neregulat și hibrid. Una dintre schimbările marcante ale evoluției fenomenului militar asupra fizionomiei acțiunilor militare se regăsește ca o reacție a noului față de vechi, o reacție necesară în condițiile actuale. Conflictele armate care s-au desfășurat în ultimele decenii au arătat că gândirea inovatoare și tehnologia constituie factori decisivi în proiectarea și în modelarea confruntărilor.

Evoluțiile conflictelor recente din mediul de securitate global au reaprins dezbaterile în mediile de analiză specializate în domeniul relațiilor internaționale și studiilor de securitate pe tema reconfigurării sistemului internațional și apariției unor schimbări revoluționare în practica războiului modern.

Conflictele moderne, îndeosebi cele de tip hibrid, își fac simțită prezența și în Europa, prin confruntările armate din Ucraina, care au avut loc în urma acțiunilor întreprinse de Federația Rusă asupra Crimeei.

LUPTA ARMATĂ ÎN RĂZBOIUL HIBRID DIN UCRAINA – STUDIU DE CAZ –

Cea mai recentă confruntare modernă este întâlnită în conflictul din Ucraina și reprezintă cea mai complexă și completă formă a războiului de tip hibrid.

Războiul de tip hibrid este caracterizat de către teoreticienii militari ca fiind un fenomen social, complex, ambiguu și haotic, deoarece combină mijloacele convenționale cu mijloacele neconvenționale pentru a produce schimbări din interior prin intermediul delegitimizării instituțiilor, ideologiilor statului agresat și, nu în ultimul rând, prin câștigarea sprijinului populației indigene din zona de conflict pentru îndeplinirea obiectivelor. (Rațiu, 2016, p. 72).

Teoreticienii americani susțin faptul că războiul hibrid reprezintă „o combinație de conflicte armate simetrice și asimetrice, în cadrul cărora forțele de intervenție guvernamentale desfășoară operații militare tradiționale împotriva unor forțe paramilitare, în timp ce acționează simultan și decisiv pentru a obține controlul populației indigene, prin operații de stabilitate”. (Mc Cuen, 2008, pp. 107-108).

După anexarea rapidă a Crimeii și izbucnirea a ceea ce, inițial, a părut a fi un conflict similar în estul Ucrainei, mulți au perceput războiul hibrid rusesc ca o nouă amenințare, o armă pe care Rusia ar putea să o desfășoare oriunde și în orice

moment. În scopul de a identifica premisele desfășurării unui conflict de tip neregulat și hibrid, trebuie să se țină seamă de faptul că fazele sale inițiale, nonviolente au loc în deplină legalitate sau undeva la limita legii. Faza pregătitoare a războiului hibrid nu diferă atât de mult de instrumentele convenționale ale diplomației ruse, cum ar fi colectarea de informații, stabilirea de contacte cu factorii de decizie, înființarea de mijloace mass-media, sprijinul unor proiecte culturale și atragerea organizațiilor neguvernamentale. De fapt, pregătirile unui război hibrid sunt, în mare parte, construite pe aceste instrumente îndelung studiate și experimentate de către autoritățile de la Moscova, care ar putea fi utilizate în aproape orice împrejurare (Bătinaș, 2017, p. 78).

Analiza întregului spectru al războiului hibrid este complexă. În cazul Ucrainei, războiul hibrid s-a dus pe două fronturi, și anume Crimeea, unde succesul a fost complet, și altul, cu un succes parțial, în Ucraina de Est, unde războiul inițial hibrid a fost transformat într-un conflict armat convențional, dar limitat (Ibid.).

Una dintre particularitățile conflictului hibrid din Ucraina este că subiectul amenințării hibride, în acest caz Rusia, este, din punct de vedere militar, mai puternic decât obiectul amenințării.

Întregul stat a fost „*infectat*” cu un nivel extrem de ridicat al corupției, inclusiv la cele mai înalte niveluri ale administrației de stat. Legitimitatea guvernamentală scăzută a fost un factor suplimentar care a slăbit capacitatea de rezistență a Ucrainei. Acest lucru a fost constatat în timpul crizei din Crimeea, atunci când noua conducere de la Kiev s-a confruntat cu probleme serioase de legitimitate, precum și de funcționalitate. Cu toate că alegerea lui Poroșenko în calitate de președinte, la 25 mai 2014, a contribuit la soluționarea parțială a problemelor de legitimitate, greutățile legate de funcționalitate au persistat. Rusia și susținătorii acesteia de la nivel local au avut succes în a profita de legitimitatea slabă a noului guvern de la Kiev în Crimeea prin utilizarea propagandei și promovarea de știri false, reducând, în mod semnificativ, moralul forțelor ucrainene staționate în peninsula.

O caracteristică importantă a conflictului hibrid din Ucraina este prezența masivă a minorității ruse sau a vorbitorilor de limbă rusă. Din perspectivă politică, prezența unor etnici ruși sau a vorbitorilor limbii ruse în Ucraina ar putea constitui un pretext pentru Rusia că acțiunile acesteia erau legitime, deoarece scopul intervenției a fost protejarea drepturilor etnicilor ruși. Din perspectivă operațională, printre minoritatea vorbitoare de limbă rusă este mult mai ușor să se găsească oameni nemulțumiți de puterea centrală și să fie recrutați pentru a fi folosiți împotriva Ucrainei. Infiltrarea forțelor speciale printre localnici a limitat capacitatea Ucrainei de a utiliza forța împotriva celor care au luat parte la acțiuni legale (Ibid.).

Atât în Crimeea, cât și în estul Ucrainei, presa rusă și presa ucraineană aflată sub influență rusă au reușit, cu mare succes, construirea unei realități alternative, în care prezentau faptul că cei mai mulți etnici ruși sau vorbitori de limbă rusă au fost în favoarea secesiunii din Ucraina, în timp ce, de fapt, acest lucru nu corespundea realității. (Ibid.). Prezența puternică a influenței rusești în mass-media ucraineană a permis atacatorilor să genereze și să consolideze neîncrederea în guvernul central, izolarea regiunilor de orice informație care provenea din capitală, precum și inducerea în eroare și dezinformarea ucrainenilor și a comunității internaționale. Importanța unei mass-media puternice și, în general, a mijloacelor specifice războiului informațional conduce la concluzia că aceste mijloace moderne și ieftine sunt foarte eficiente într-un război modern. Prin urmare, impactul pe care media și internetul le au este direct proporțional cu nivelul dezvoltării tehnologice a actorilor implicați în războiul hibrid (Ibid., p. 80).

Punerea în aplicare a întregului spectru al războiului hibrid nu este posibilă fără asigurarea unui sprijin logistic adecvat. De aceea, prezența militară, chiar dacă nedeclarată, în cele două zone ale Ucrainei, a fost indispensabilă. Acest fapt a fost facilitat de granița comună dintre cele două state, de prezența unor baze militare rusești în proximitatea graniței ruso-ucrainene și de inexistența sau slăbiciunile autorităților de frontieră ucrainene.

Războiul hibrid dus de către Rusia în Ucraina a vizat anihilarea abilității Ucrainei de a rezista, fără a utiliza un atac de amploare cu mijloace militare. Acest război s-a bazat pe combinarea metodelor convenționale și neconvenționale, cu angajarea întregului spectru de acțiuni care includ mijloace diplomatice, economice, politice, sociale, informaționale și militare, toate acestea bine sincronizate, astfel încât obiectivele să fie atinse.

CONCLUZII

În timp ce multe țări au investit masiv, în ultimii ani, în modernizarea forțelor convenționale, posibilitatea declanșării unui conflict de tipul războiului convențional a scăzut semnificativ.

Din ultimele conflicte militare rezultă următoarele: războiul viitor va avea un caracter multidimensional și se va desfășura în toate mediile – pe pământ, în mare, în cosmos, în spectrul electromagnetic și în sfera informațională.

Războiul informațional va constitui o componentă cu o importanță din ce în ce mai mare a războaielor și a conflictelor militare viitoare, sfidând metodele convenționale de ducere a acțiunilor militare și chiar pe multe din cele neconvenționale.

Un concept care a apărut și s-a dezvoltat la sfârșitul secolului al XX-lea și la începutul secolului al XXI-lea, războiul hibrid a schimbat modul în care este privit războiul tradițional.

Una dintre caracteristicile luptei armate moderne se referă la faptul că au dispărut barierele dintre cele două etape ale războiului, pregătirea și ducerea războiului propriu-zis. În contemporaneitate, pregătirea și ducerea războiului se unesc, se completează una pe cealaltă, pentru a forma un război cu caracter continuu, un război mult mai dinamic, desfășurat mai mult pe verticală decât pe orizontală, un război al informațiilor și al acțiunilor hibride.

Natura misiunilor complexe din teatrele de operații și spațiile conflictuale îi forțează din ce în ce mai mult pe actorii militari să fie conștienți de necesitatea schimbărilor, atât tehnologice, cât și din punct de vedere profesional, deoarece acest lucru trebuie făcut strategic, astfel încât să se reducă redundanța, să se îmbunătățească eficiența și să se diminueze potențialele daune.

Într-o altă ordine de idei, războiul modern, hibrid, reprezintă un factor surpriză, un element care poate creiona soarta unei națiuni, poate deschide noi portite care să dezvolte capacitățile militare, să ajute la evoluția strategiei militare, să producă o creștere a profesionalismului militar datorită evoluției tehnologiei și introducerii acesteia pentru a ușura și a digitaliza câmpul de luptă.

În acest sens, lucrarea de față prezintă importanța găsirii unui curs de acțiune care să privească atât partea neconvențională, cât și pe cea convențională, îmbinând elementele pentru a crea un factor modern. Totodată, este subliniată importanța acestor evoluții și revoluții ale conflictelor moderne, evidențiind faptul că succesul unei misiuni este direct proporțional cu simbioza dintre strategia militară convențională și cea neconvențională, reușind să echilibreze și să incline balanța în direcția succesului.

BIBLIOGRAFIE:

1. Bătinaș, V. (2017). *„Repere ale conflictului de tip hibrid în secolul XX și începutul secolului XXI”*. (2017). Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”.
2. McCuen, J. (2008). *Hybrid Wars*. În *Military Review*.
3. Neag, M. (2010). *„Securitatea umană în conflictele și crizele internaționale”*. București: Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”.
4. Ostropel, V. (2006). *Considerații privind lupta armată modernă*, https://www.armyacademy.ro/buletin/articole/bul2ro_2006/a1.pdf, accesat la 26 septembrie 2020.
5. Rațiu, A. (2016). *„Amenințări și factori de risc la adresa securității globale”*. Sibiu: Editura Academiei Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”.

6. Rațiu, A., Ostate, G. (2018). „*Studiu asupra specificului artei militare în conflictele de tip hibrid*”. Sibiu: Editura Academiei Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”.
7. https://www.academia.edu/39070860/4GW_R%C4%82ZBOIUL_DE_A_PATRA_GENERA%C5%A2IE, accesat la 26 septembrie 2020.
8. https://www.armyacademy.ro/buletin/articole/bul2ro_2006/a1.pdf, accesat la 26 septembrie 2020.